

Otsikko Työperäisen hyväksikäytön ehkäisy	Muistion laadinnasta vastannut osasto/-t TTO /VY
Asiasta on saatavilla lisämateriaalia, ja se on tallennettu "Muu tietoaaineisto" -kansioon ☐	
Mikäli tavoitteena on saada aikaan hallitusohjelmakirjaus, kirjoita se tähän tiiviisti kahdella lauseella Työsuojeluviranomaisen ja muiden viranomaisten valvontayhteistyöllä puututaan työperäiseen hyväksikäyttöön ja edistetään oikeudenmukaisia työmarkkinoita ja estetään laiton kilpailu työehdoilla.	
Kuvaus ja perustelu Työsuojeluviranomaisen valvontahavaintojen perusteella ulkomaisen työvoiman käyttö ja siihen liittyvät lieveilmiöt ovat yleistyneet. Valvonnassa havaittuja tyypillisiä ilmiöitä ovat työnteko-oikeudettoman ja pimeän työvoiman käyttö sekä ulkomaisen työvoiman alipalkkaus ja ihmiskauppa. Hallituksen tavoitteena on lisätä työperäistä maahanmuuttoa merkittävästi tulevina vuosina. Samalla kasvaa myös riski syrjintään ja työperäiseen hyväksikäyttöön. Riskit lisääntyvät matala-palkka-aloilla ja kausityössä, sekä palveluiden ulkoistamisen ja pitkien alihankintaketjujen yhteydessä. Samalla nämä sinänsä lailliset ja yleisesti käytössä olevat käytännöt mahdollistavat etenkin ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden hyväksikäytön Työsuojeluviranomaisen valvontaresurssien vahvistaminen on tärkeää vaikuttavan valvonnan toteuttamiseksi. Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilla on tällä hetkellä noin 30 henkilötyövuotta käytettävissä ulkomaalaisvalvontaan. Määrässä on mukana vuonna 2021 eduskunnan myöntämän lisämäärärahan turvin saadut lisäresurssit (15 henkilöä). Työsuojeluviranomaisen tehtävänä ulkomaalaisvalvonnassa on ennen kaikkea valvoa ulkomaalaisten työntekijöiden työnteko-oikeutta ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamista. Työsuhte- ja työolovalvontaa kohdennetaan erityisesti työpaikkoihin, joilla käytetään paljon ulkomaista työvoimaa. Valvonnassa varmistetaan, että ulkomaalaisilla ja lähetetyillä työntekijöillä toteutuvat samat työnteon keskeiset ehdot kuin kotimaisilla työntekijöillä. EU:n komissio kehottaa jäsenvaltioita lisäämään riskialttiissa ammateissa työskenteleviä kausityöntekijöitä koskevien työterveys- ja työturvallisuusvelvoitteiden noudattamisen seurantaa ja tätä koskevia tehokkaita tarkastuksia. Valvontaketän muutos lisää työsuojeluviranomaisen resurssien käyttöä, kuten tarvetta virka-ajan ulkopuoliseen valvontaan, tehostuneeseen viranomaisyhteistyöhön sekä parempaan tiedonvaihtoon. Myös annettujen velvoitteiden jälkivalvonta on tärkeää valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi. Ulkomaista työvoimaa käyttävien työnantajien ja työpaikkojen löytäminen edellyttää nykyistä ennakoivampaa suunnittelua ja valvonnan kohdentamista. Valvonnan vaikuttavassa kohdentamisessa avainasemassa on tietojen vaihto, analysointi sekä moniviranomaisyhteistyö. Lainsäädäntömuutokset mm. ihmiskauppaan liittyvien havaintojen ilmoitusvelvollisuudessa ovat tehostaneet toimintaa, mutta edellyttävät riittävää resursointia. Työsuojeluviranomaisen resurssien varmistaminen mahdollistaisi entistä vaikuttavamman viranomaisyhteistyön.	
Arvio taloudellisista- ja hyvinvointivaikutuksista sekä mahdollisista kustannushyödyistä (arvio vaikutuksia sillä tarkkuudella kuin tässä vaiheessa on mahdollista) Yhteiskunnan tasolla kestävä työelämän varmistaminen ulkomaalaisten työntekijöiden osalta lisää työvoiman saatavuutta, parantaa julkisen talouden tasapainoa ja varmistaa kokonaisturvallisuuden. Yksilön tasolla kestävä työelämä, reilu, terveellinen ja turvallinen työpaikka, mahdollistaa osallisuutta yhteiskuntaan, riittävää toimeentuloa ja työ- ja toimintakykyä koko työuran ajan. Tämä taas pienentää osaltaan sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä toimeentulo- sekä muiden taloudellisten tukien tarvetta. Harmaan talouden selvitysyksikön mukaan Suomessa tehdystä pimeästä työstä kertyy vuosittain noin 300–480 miljoonan euron vaje verotuloihin ja sosiaalivakuutusmaksuihin. Kattavammalla ja kohdennetummalla valvonnalla pystytään pienentämään tätä vajetta.	